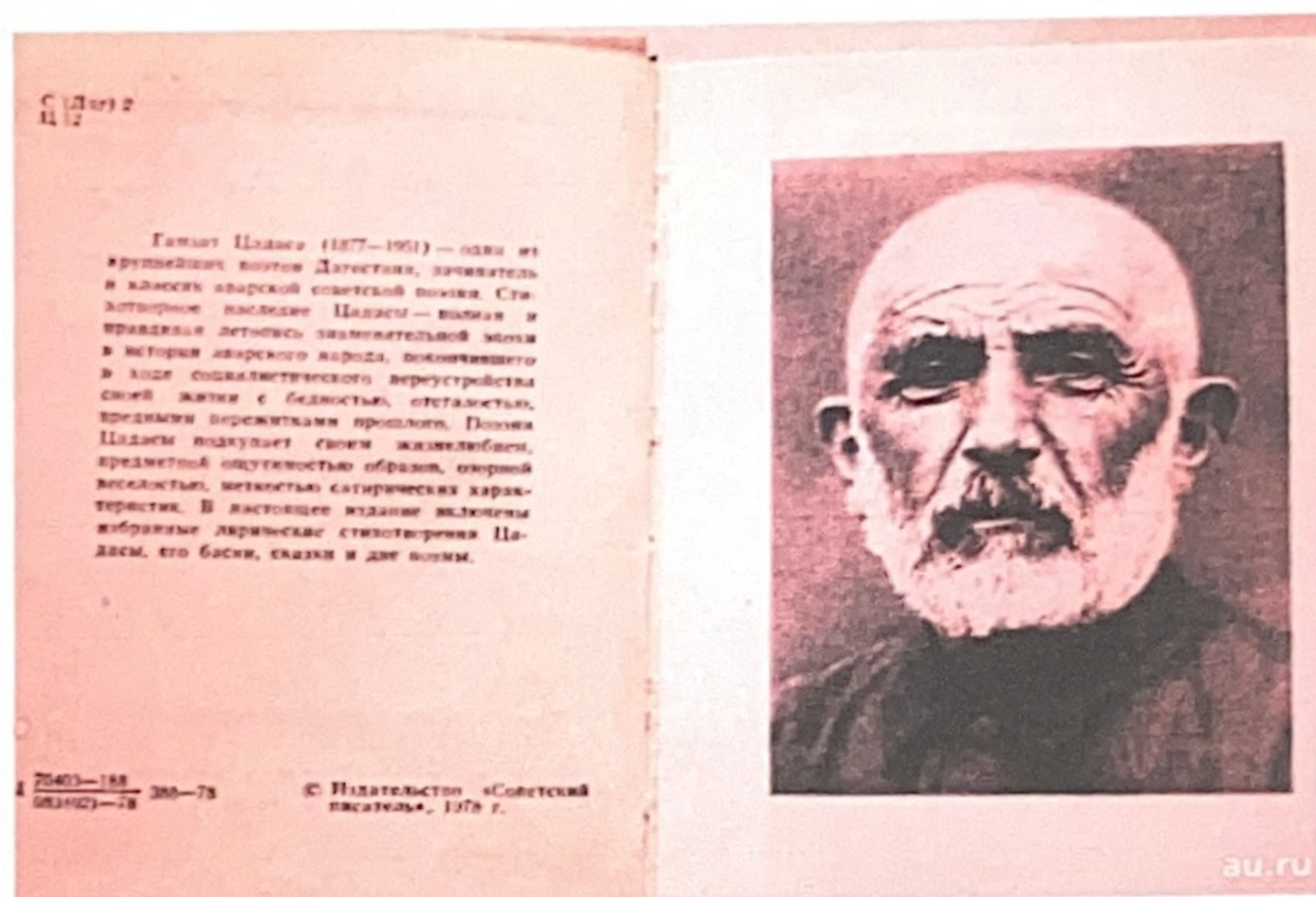

МБОУ «Капкайкентская СОШ им.Б.А. Магомедова»

Открытый урок по родной литературе в 5 классе на тему:

**Тема: Гамзат Цадаса «Яревке пайлав»,
«Маймун ва агъач уста»**

учителя Гаджихмедовой С.Э.

Директор
школы М. Мансуров

20.02.2021

Дарсны темасы:

Гьамзат Цадаса «Яревке пайлав». «Маймун ва агъач уста».

Дарсны мурады:

1. Гамзат Цадасаны яшавун ва яратывчулугъун ахтарып, яшлагъа терен маълуматлар бермек;
2. Яшланы сѣз байлыгъын, сѣз хазнасын артдырмакъ;
3. Жанлагъа бакъгъан сюювюн артдырмакъ.

Аян алатлар:

Слайдлар. Китаплар. Газетлер. Журналлар : «Тангчолпан» «Къарчыгъа» «Дагъыстанлы къатын»

Дарсны планы:

1. Къурум мюгълет.
2. Янгы дарсны англатыв
3. Янгы теманы беклешдирип
4. Натижа чыгъарыв
5. Уьйге иш

Дарсны барышы:

1. Къурум мюгълет.

Муаллим: Салам гьорметли охувчулар! Салам, сизге де абурлу, сыйлы къонакълар!

4. Янгы тема:

Мне кажется порою, что солдаты,
С кровавых не пришедшие полей,
Не в землю эту полегли когда-то,
А превратились в белых журавлей.

Они до сей поры с времен тех дальних
Летят и подают нам голоса.
Не потому ль так часто и печально
Мы замолкаем, глядя в небеса?

Сегодня, предвечернею порою,
Я вижу, как в тумане журавли
Летят своим определенным строем,
Как по полям людьми они брели.

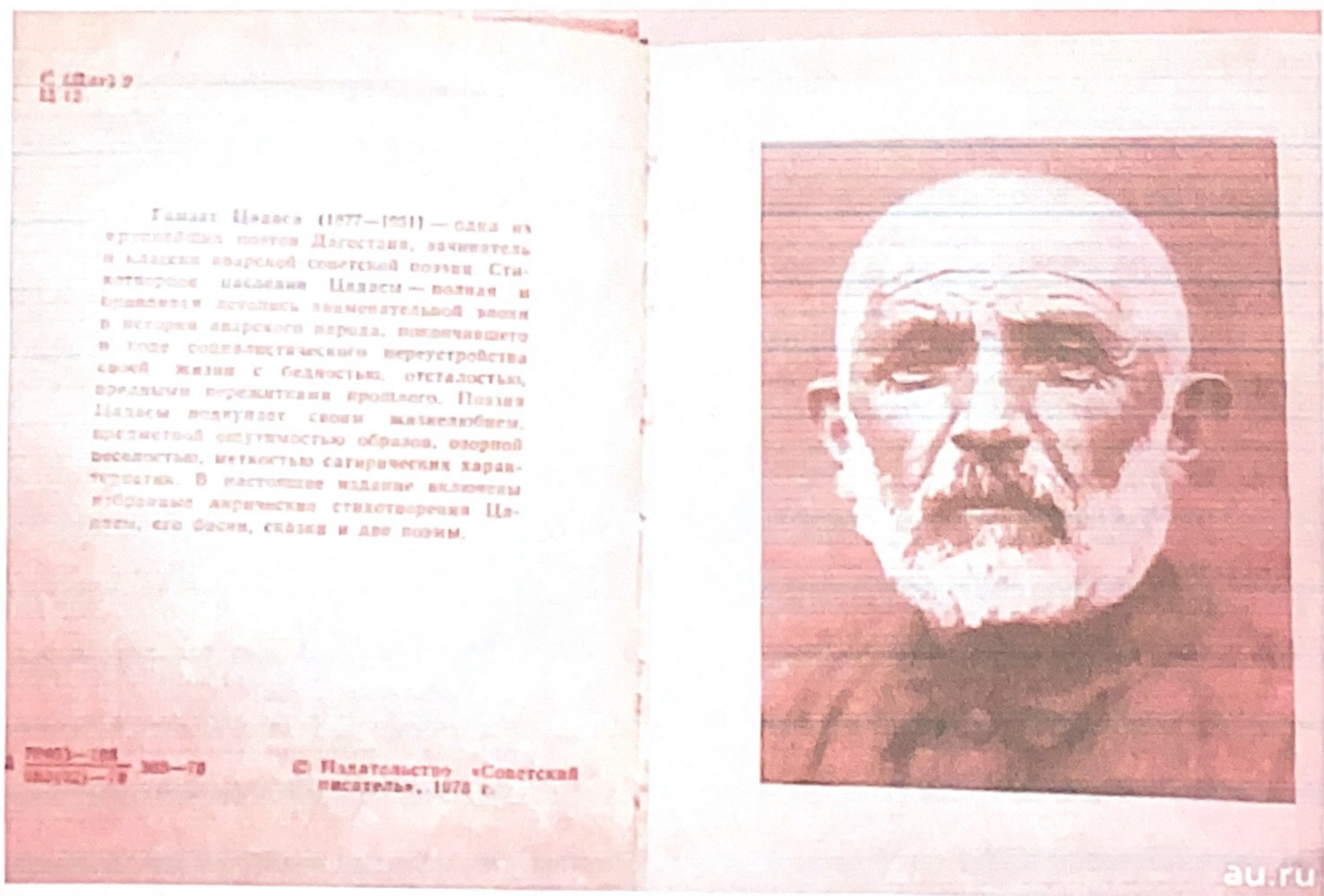
Они летят, свершают путь свой длинный
И выкликают чьи-то имена.
Не потому ли с кличем журавлиным
От века речь аварская сходна?

Летит, летит по небу клин усталый –
Летит в тумане на исходе дня,
И в том строю есть промежуток малый –
Быть может, это место для меня!

Настанет день, и с журавлиной стаей
Я поплыву в такой же сизой мгле,
Из-под небес по-птичьи окликаю
Всех вас, кого оставил на земле.

Журавли

Гамзат Цадаса 1877-йылда Цада юртда тувгъан. Оьзюню сатира шийруларын революциядан алда язма башлагъан. «Дибир ва лобан», Ашхананы .гъакъындагъы йыр» деген асарларында эсги девюрню кемчиликлерин сёкген. Герти сёзю

булан халкъны арасында абур къазангъан. Ол Дагъыстанда биринчилер булан бирче халкъ шаири деген атгъа ЕС болгъан. Гъамзат Цадаса Ленинни эки ордени, Загъмат Къызыл Байракъны ордени булан савгъатлангъан. «Къойчуну гъакъында йыр» деген поэмасыеда 30-40 йылардагъы Дагъыстанны яшавун генг кюйде суратлагъан. 1950-нчи йылда шаирге пачалыкъ савгъат берилген. Авар совет адабиятны кюрчюсюн салгъандан башгъа да, авар драматургияны кюрчюсюн де салгъан. Авторну асарлары авар театрны сагънасында бюгюнлерде де юрюле. Пачалыкъ Авар театр гъа, Дагъычтанны шагъарланы орманларына, уллу океан гемеге Гъамзат Цадасаны аты къоюлгъан.

Озьюню пагъмулу асарлары булан Гъамзат Цадаса бугюн де бизин арабызда яшай, янгылыкъ, алдынлыкъ учун бизин булан бирче ябуша.

Яревке пайлав. (гёрюнюш).

Арслан, бёрю ва тюлкю
Бирче чыкъдылар гъавгъа.
Тапгъанын бёлегенде,
Арагъа тюшдю къавгъа.

Гъвдан булар къазангъан
Эчки, къоян ва эшек.
Арслан буюруп, бёрю
Бу гъавну бёлме герек.

«Бу чу тынч зат эди!»-деп,
Къоян-тюлкю акъмагъа.
Аз-кёп деп де айтмайман,
Къалгъаны болур магъа».

Ачувланып –орайып
Арслан еринден турду.
Бёрюге башы ерге
Тюшюп къалардай урду.
«Буне агъмакъ пайлавдур?!-
Деп тюлкюге къарады...-
Сен нечик ойлайсан?»-деп,
Арслан ондан сорады.

«Масала бек ачыкъ чы,
Не бар мунда ойлама?
Англавсуз агьмакъ бёрю
Не бажарсын пайлама!
Эшек сагъа эр тенге,
Къоян да тюшге ярай .
Эчкиде ахшам учун , -
Уьлешме тарыкъ шулай», -
Деп тюлкую къуймурланды...
Арслан огъар къарады:
«Булай гъакъылны къайдан
Уьйрендинг?» - деп сорады.
«Арслан агъав, тынгла чы,
Тюзюн айтайым сагъа, -
Бёрюню тюшген башы
Гъакъыл уьйретди магъа».

МАЙМУН ВА АГЪАЧ УСТА.

Болгъан Агъмат агъачда
Аркъалыкъны ярагъан.
Къыдырма чыкъгъан маймун
Токътап огъар къарагъан.
Ярым метр яргъан сонг
Агъмат токътап чюй сала.
Сонг дагъы да ярмагъа
Балтасын къолгъан ала.
Маймун ону ишине
Яшыртгъындан къарагъан
Агъач устаны сырын
Билермен деп ёрагъан.
Агъмат гетип биразгъа
Бош къалгъан дей багъана.
Шону гёзлеген маймун
Бара ону ягъына.
Этип Агъмат этгенни
Чюйню чыгъарып ала.

Сѣзлюк иш:

Макюр-хитрость

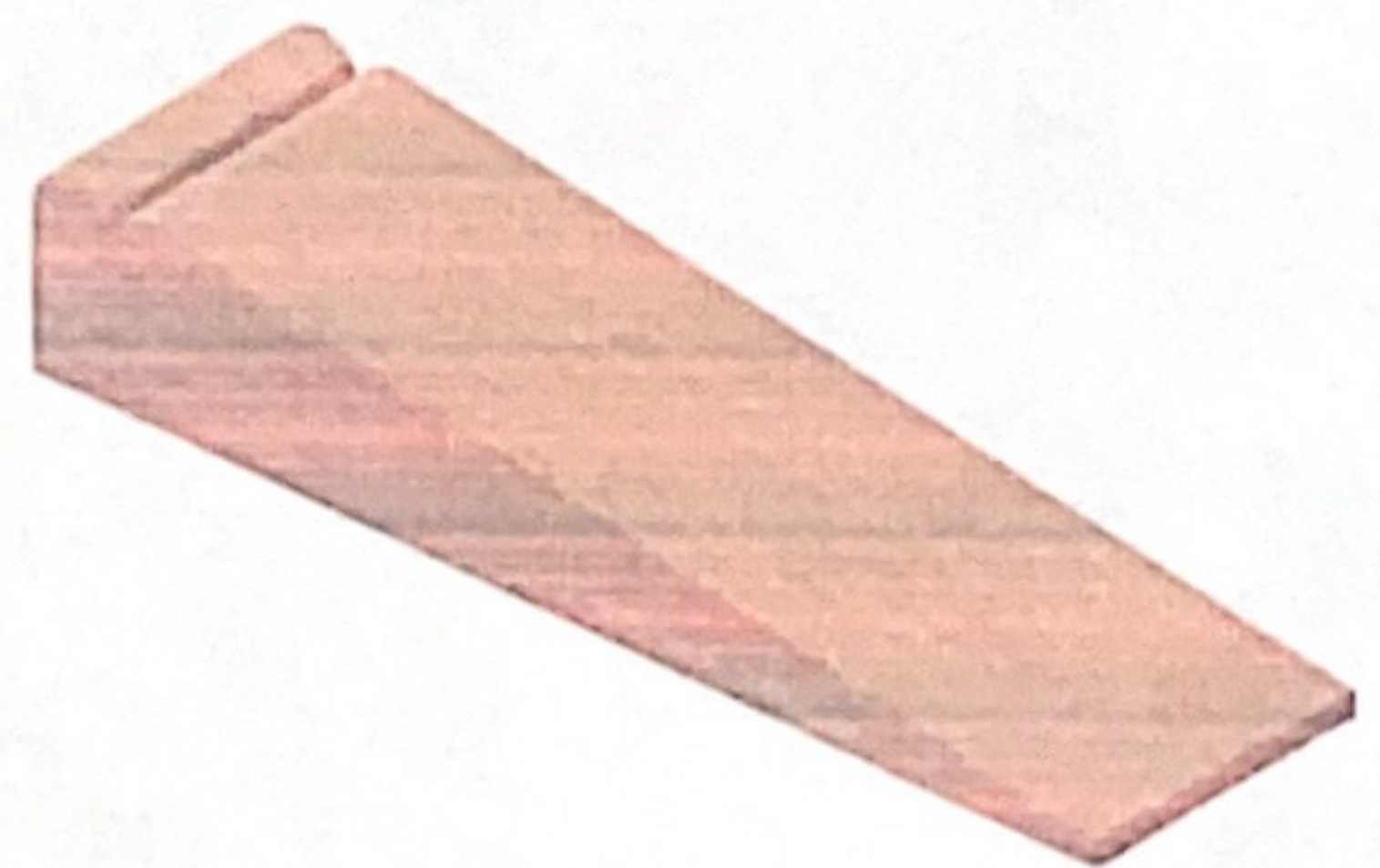
аркъалыкъ-балка, бревно

Багъана-столб

Чюй-клин

Сыр-тайна, секрет

Гъав -охота

Муаллим:

Муаллим: Жанланы гъакъында оъзюгюз булан байлангъан яда танышыгъыз булан байлангъан агъвалатланы гъакъында хабарлагъыз.

5.Натижа чыгъарыв.

Бугюн сиз бек атив ишледигиз, мен сизге рази болдум.Айрыча яхшы ишлегенлер ....

Къыйматлар салыныв.

6.Уъйге иш:

Яшлар, асарны уъйде охугъуз, соравлагъа жаваплар беригиз ва «Жанланы сиз нечик сюесиз» деген темагъа сочинение язып гелигиз.

Муаллим: Дарсымны Рашитхан Муцалхановну шиърусуну дёртлюгю булан тамамлама сюемен.

Сен, охувчум, ойлап къара бир затны,
Ана тилге арт бермеге ярармы?
Сют тилине арт берген сонг шо адам,
Къыйынлы гюн оъз халкъына къарармы?